

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE PROGRAMLI ÖĞRETİM YÖNTEMİ UYGULAMASI

Araş. Gör. Gülsüm ÇATALBAŞ
Sınıf Öğretmenliği Bölümü
Eğitim Fakültesi Pamuk kale Üniversitesi

ÖZET

Günümüzde bireysel öğretim yöntemleri üzerinde önemle durulmaktadır. Bu yöntemlerden birisi de Programlı Öğretimdir. Bir çok ülkede 1955'lerden bu yana uygulama imkanı bulan programlı öğretim ile ilgili sınırlı çalışma yapılmıştır.

Bu araştırmada programlı öğretim ilkokul 4. Sınıflarda Sosyal Bilgiler dersinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 29'u deney, 29'u kontrol grubu olmak üzere toplam 58 öğrenci katılmıştır. Deney grubu üniteyi programlı öğretim materyali ile, kontrol grubu ise öğretmen yönetiminde geleneksel yöntemle işlemiştir. Her iki gruba öğretimden önce test, öğretimden sonra son test uygulanmıştır.

Gruplara ilişkin veriler sağlandıktan sonra " t " testi kullanılarak verilen analizi gerçekleştirilmiştir. Sonuçta her iki grubun son testi aritmetik ortamları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

ABSTRACT

Today individualized instruction has been importantly discussed. One of these methods is programmed instruction. Programmed instruction that has been currently applied since 1955 in many countries, however, in our country only few studies have made on this subject.

In this study, the programmed instruction applied to fourth grade students in Social Science classes 58 students have took part in the study, 29 of them were chosen as experimental group and 29 of them were control group. Experimental group studied the unit by the means of programmed instruction material on the other hand, control group studied the unit by the help of a teacher. A primary test has applied to both of the groups then the final test has applied to both groups after the instruction.

After the datas are collected that are belonged to the groups, the analysis of datas are determined by using " t " value. Finally, between the averages of both two groups a meaningful difference found in favour of the experimental group.

GİRİŞ

Bilimsel ve teknolojik alandaki hızlı gelişmeler birey ve toplum yaşamını büyük ölçüde etkilemektedir. Birey bu gelişmeler karşısında yeni davranış örüntüleri kazanmak zorundadır. Bunu sağlayacak araç eğitimidir.

Eğitim alanında yapılan çalışmalarda özellikle öğrenme-öğretme süreçleri üzerine yapılan araştırmalar yoğunluk kazanmıştır. 1960'lı yıllarda Eğitim Teknoloji bilim dalının doğmasıyla öğretme öğrenme süreçlerinde yenilikler ve öğrenmenin herkes için kolay ve nitelikli duruma getirilmesi amaçlanmıştır. (Fidan 1986, s.1)

Sınıf içinde etkili öğrenme öğretme süreçlerinin sağlanabilmesi uygun yöntemlerin seçilip kullanılmasıyla gerçekleşmektedir. Öğretmenlerin sınıfta kullanabileceği pek çok öğretim yöntem ve teknikleri bulunmaktadır. Önemli olan bu yöntemler içinde öğretmenlerin, kendi kişiliğine, öğrencilerin özelliklerine, konu alanına uygun düşen yöntem ve teknikleri tanımları, seçebilmeleri ve kullanabilmeleridir.

Eğitim tarihi boyunca öğretme işlemi için çeşitli yöntem ve tekniklerin geliştirilmeye çalışılmasına rağmen Çilenti (1988, s.31) sadece kulağa hitap eden takrir ve soru cevap yöntemleri gibi eski klasik yöntemlerin eğitimciler tarafından beğenilmese de hala kullanıldığı belirtilmektedir. Daha çok öğretmen merkezli olan geleneksel yöntemlerde grup öğretimi esas olup öğrenciler

arasında bireysel farklılıklar yeterince dikkate alınamamaktadır. Daha çok öğretme çabasına yer verilen bir sınıfta öğrenci bir süre sonra sıkılmakta ve dikkati dağılmaktadır. "Örneğin anlatım yönteminde öğrencinin sürekli dikkatini toplaması oldukça güçtür (Özyürek. 1981 sf.1).

Geleneksel yöntemlerin tatmin edici olmayan sonuçlarını ortadan kaldırmak için çağdaş yöntemler geliştirilmiştir.

Çağdaş öğretim yöntemlerinde öğrenci öğrenme sürecine etkin olarak katılmaktadır. Öğretmenin rolü, öğrencinin katılımını sağlamak, doğrudan bilgi vermek yerine bilgi kaynağına nasıl ulaşılacağı konusunda yardım etmek, öğrenciye rehberlik yapmak ve öğrenciyi sürekli güdülemektir.

Çağdaş öğrenme yöntemlerinden biride bireysel öğretim yöntemleridir. Yapılan araştırmalar aynı gelişim basamaklarında bulunan bireylerde farklı bedensel, zihinsel özellikleri ve yetenekleri bulunduğunu göstermektedir. Bireysel ayrılıklar nedeniyle bireylerin ilgileri, beklentileri farklıdır. Aynı öğretim basamağında bile olsalar bireylerin kendi özellik ve yeteneklerine bağlı olarak eğitim görebilmeleri için öğrenme öğretme süreçlerinde bireysel öğretim yöntemlerine yer verilmesi gerekmektedir. (Çilenti 1988 s.111)

Özellikle 1955'lerden sonra öğrenciyi daha aktif hale getirecek kendi kendine öğrenme imkanı

sağlayan, öğretmeni geleneksel görevlerinden kurtaran bireysel öğrenme yöntemleri alanında deneysel araştırmalar hız kazanmıştır. Bu yenileşme yönelimleri sonucu, kendi kendine eğitim, otomatik öğretim, makine ile öğretim, öğretim makinaları ve programlı öğretim gibi adlarla tanınan Eğitim Teknolojisi uygulama yöntemi geliştirilmiştir. Programlı Öğretim Amerika Birleşik Devletlerindeki eğitim kurumlarında hemen hemen her disiplinin öğretiminde uygulanma olanağı bulmuştur. (Yaşar, 1990 s.1)

Programlı öğretim öğrenme psikolojisi alanında yapılan araştırmalara dayalı olarak ortaya çıkmıştır. Nedir programlı öğretim? Gagne; programlı öğretimi, öğretim maddelerini oluştururken, öğrencinin giriş ve çıkış davranışlarının dikkate alınması, yaptığı ilerlemenin planlı ve ayrıntılı olarak belirlenmesi ve böylece stratejinin ölçülmüş olmasından ibaret olduğunu belirtir. (Paczta, 1977 s.10).

Programlı öğretim yöntemi öğrenme sürecinde her öğrencinin bireysel niteliklerini göz önünde bulundurularak, öğretmenin doğrudan karışmasına gerek kalmaksızın öğrencinin kendi kendisine olanak veren bir yöntemdir. (Hızal 1983, s.113)

Alkan (1997,s.186) ise programlı öğretimi sistematik bir yaklaşımla ele alarak “bir öğrencinin davranışsal amaçlara ulaşmasına yardım etmek üzere deneysel olarak geliştirmiş öğrenme tekniklerinden oluşan bir süreç” olarak tanımlamaktadır.

Programlı öğretim temelleri Skinner’in pekiştirme kuramına dayalı olduğu için bu yöntem Skinner’in adıyla yayılmaya başlamıştır. Programlı Öğretimin etkili bir şekilde uygulaması için temel ilkelerin tam anlamıyla uygulanması gerekir. Bu ilkeler; 1- Küçük adımlar 2- Öğrenmeye etkin katılım 3- Sonuç hakkında anında bilgi alma 4- Bireysel hız 5- Doğru cevap ilkesidir.

Programlı öğretim yönteminde program daha çok Doğrusal Program veya “Dallara Ayrılan Program” modeliyle oluşturulmaktadır. İçerik ise ya programlı kitap yada öğretme makineleri ile sunulmaktadır.

Batı ülkelerinde çeşitli disiplinlerin öğretiminde ağırlıklı kullanılan bu yöntemden ülkemiz eğitim sisteminde yeterince yararlanılamamaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Acaba daha çok soru cevap ve düz anlatım yöntemlerinin kullanıldığı Sosyal Bilgiler öğretiminde, programlı öğretim yönteminin kullanılması nasıl bir sonuç ortaya koyacaktır. Buradan hareketle “Sosyal Bilgiler Öğretiminde, Programlı Öğretim Yönteminin Uygulanması” adlı deneysel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu bildiri ile Sosyal Bilgiler öğretiminde gerçekleştirilen bu araştırmanın özet olarak sunulması amaçlanmıştır.

Problem

Programlı öğretim yöntemiyle geleneksel öğretim yöntemi karşılaştırılarak, bu yöntemlerin öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini test etmektir.

Denenceler

1. Deney ve kontrol gruplarının ön test puanları arasında anlamlı bir fark yoktur.
2. Deney grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
3. Kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
4. Deney ve kontrol gruplarının son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

Sayıtlılar

Araştırmanın dayandığı sayıtlılar şunlardır:

- 1- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin öğrenmeye karşı olumlu tutum içinde oldukları kabul edilmiştir.
- 2- Araştırmaya katılan öğretmenler verilen yönergeleri aynen uygulamışlardır.
- 3- Başarıyı değerlendirmede kullanılan test geçerli ve güvenilirlerdir.
- 4-Öğrencilerin özelliklerini değerlendirme de kullanılan anket ile ilgili uzman kanısının yeterli olduğu varsayılmıştır.

Sınırlıklar

1. Araştırmada elde edilen bulgular 29 deney, 29 kontrol grubu olmak üzere 58 öğrenci ve bunlara uygulanan ön test ve son testten elde edilen verilerle sınırlıdır.
2. İçerik “İlimiz ve Bölgemiz” ünitesiyle sınırlıdır. İçerik deney grubunda Programlı Materyalle, kontrol grubunda ise Sosyal Bilgiler 4 isimli ders kitabıyla sunulmuştur.

YÖNTEM

Bu araştırma ön test-son test kontrol gruplu modele göre desenlenmiş ve deneysel olarak gerçekleştirilmiştir.

Örneklem ve Özellikleri

Araştırmanın örneklemini Denizli Atalar İlkokulu 4-A şubesinde 30 öğrenci, Cumhuriyet İlkokulu 4-B şubesinden 30 öğrenci olmak üzere 60 öğrenci oluşturmaktadır. Yansız atama yöntemiyle Atalar İlkokulu 4-A sınıfı deney, Cumhuriyet İlkokulu 4-B sınıfı kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Ancak her iki grupta devamsızlık eden 1'er öğrenci çalışmaya dahil edilmeyerek toplam 58 öğrenci örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın bu okullarda yapılma nedeni okulların bulunduğu çevre ve öğrencilerin sosyo ekonomik düzeyleri bakımından benzer özellik göstermelerinden dolayıdır. Örneklemin iki ayrı okulun şubelerinden oluşturulma nedeni ise

deneysel çalışmada grupların birbirinden etkilenmemelerini sağlamak içinidir.

Araştırmanın sosyal bilgiler öğretimi üzerine yapılmasında; bu dersin öğretiminin genellikle düz anlatım ve soru - cevap yöntemleriyle gerçekleştirilmesi ve bu dersin etkili bir şekilde işlenememesi (Alkan. 1991, s.85) göz önünde bulundurulmamıştır. Buradan hareketle bu dersin öğretimini daha verimli ve çekici kılacağı düşünülen yeni bir öğretim yöntemi uygulanmak istenmiştir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin özellikleri düzenlene bir anketle tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu anketi düzenlemenin amacı grupların kontrol edilebilen değişkenler bakımından benzer özellik taşıyıp taşımadıklarını tespit etmektir. Uygulanan ankette öğrencilerin cinsiyetleri, doğum tarihleri, kardeş sayısı, okul öncesi eğitim durumları, anne ve babaların sağ ve ölümlük, görev durumları, kaldıkları yer durumu ve herhangi bir sağlık durumlarının olup olmadığına ilişkin veriler elde edilmiştir.

Veri Toplam Araçları

Deneysel nitelikte taşıyan bu araştırmanın kurumsal boyutu, yerli ve yabancı kaynakların taranması ve uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur.

Araştırmada programlı öğretim yönteminin etkinliğini tespit etmek amacıyla ihtiyaç duyulan verileri toplamak için ise, örneklem grubunun özelliklerini tespit üzere bir anket, deney grubunda kullanılacak bir programlı öğretim materyali ve başarıyı ölçmek için ünite başarı testi geliştirilmiştir.

Anket

Deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin özelliklerini belirlemek üzere 11

sorudan oluşan bir anket hazırlanmıştır. Bu ankette kişisel bilgiler, aile durumu ve başarıyı etkileyen koşullar olmak üzere üç bölüm bulunmaktadır. Anketi hazırlamak için önce literatür taranmış ve ilgili anketler incelenmiştir. Taslak olarak anket hazırlanıp uzman görüşü altında gerekli değişiklikler yapılarak öğrencilere üniteye başlamadan önce uygulanmıştır.

Programlı Öğretim Materyali

Programlı öğretim materyalinin geliştirilmesi hazırlık, yazma ve deneme olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Hazırlık aşamasında öncelikle programlanacak ünite belirlenmiştir. Bunun için ilkökul dördüncü sınıf sosyal bilgiler programı incelenerek "İlimiz ve Bölgemiz" ünitesinin programlanmasına karar verilmiştir. Daha sonra ünitenin hedef ve davranışları belirlenmiştir.

Hedeflerin belirlenmesinden sonra bu hedeflere ulaşıp ulaşılamadığını kontrol etmek için ön test ve son test olarak kullanılmak üzere bir ölçme aracı hazırlanmıştır. Daha sonra belirlenen içeriğin doğrusal program modeline göre yazımına geçilmiştir. Materyalin doğrusal program modeline göre yazılmasında öğrencilerin zihinsel gelişimleri ve sosyal bilgiler dersinin niteliği göz önünde bulunmuştur.

Programlı materyalin yazımına materyalden nasıl yararlanacağını açıklayan bir tanıtım yazısının yazımıyla başlamıştır. İçerik bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa gibi öğretim ilkeleri dikkate alınarak maddeler halinde yazılmıştır. İçeriğin bilgi miktarında ve niteliğinde hiç bir değişiklik yapılmadan maddeler düzenlenmiştir. Her maddeler genellikle bilgi, soru, cevap ve yönergeden oluşmaktadır. Aşağıda programlı maddelere ilişkin örnek verilmiştir

CEVAP NO:5	NO:6
5 km	
İşte Yeryüzünün bir bölümünün ya da tamamının kuşbakışı görünüşünün belli bir ölçeğe göre küçültülerek çizilmiş şekline harita denir.	
* Demek ki harita, yeryüzünün bir bölümünün veya kuşbakışı görünüşünün belli bir..... göre küçültülerek çizilmiş şekline denir.	
* Yukarıdaki boşluğu uygun kelimeyle doldurunuz. Daha sonra cevabınızı kontrol ediniz.	

CEVAP NO:6	NO:7
tamamının ölçeğe	
Çeşitli amaçlarla hazırlanmış haritalar vardır. Herhangi bir yerin dağlarını, ovalarını, platolarını, akarsularını, göllerini gösteren haritalara fiziki haritalar denir.	

* Sizden Ağrı dağı, Büyük Menderes Nehri, Van gölünü bulmanız istenirse Türkiye haritasına bakmanız gerekir.
* Yukarıdaki boşluğu uygun kelimeyle doldurunuz. Daha sonra cevabınızı kontrol ediniz.

CEVAP NO:7 NO:8
fiziki
Diğer bir harita şekli de siyasi haritadır. İl ve Devlet sınırlarını gösteren haritalara siyasi harita denir.
Buna göre dünya haritasına bakarak Türkiye'yi, İtalya'yı, İngiltere'yi bulmanız istenirse dünya haritasına bakmanız gerekir.
* Yukarıdaki boşluğu uygun kelimeyle doldurunuz. Daha sonra cevabınızı kontrol ediniz.

Materyal taslak olarak hazırlandıktan sonra, ilgili öğrenci grubundan alınan üç öğrenci üzerinde denenmiştir. Bu denemede, öğrencilerin materyal hakkındaki düşünceleri ve anlamadıkları yerler hakkında alınan bilgiler ışığında gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Üç kişilik bir öğrenci grubu üzerinde ikinci bir deneme yapılmıştır. Bu denemede öğrencilere testlerde dağıtılmıştır. Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda çok az bir değişiklik yapılarak üçüncü bir denemeye gidilmeden materyalin bilgisayarda yazımı yapılmıştır.

Ünite Başarı Testi

DeneySEL olarak gerçekleştirilen araştırmada, ön test ve son test olarak kullanılmak üzere bir ünite başarı testi hazırlanmıştır. Testi hazırlamak için öncelikle İlimiz ve Bölgemiz ünitesinin hedef ve davranışları tespit edilmiştir. Soruların hazırlanmasında Anadolu Liseleri ve Devlet Parasız Yatılı Okulları giriş sınavlarında sorulan sorular incelenmiştir. Başarı testinde uyulması gereken teknik özellikler dikkat edilerek bu testin kapsam geçerliliği için uzman görüşüne başvurulmuştur (Tekin, 1994). Taslak olarak hazırlanan test öğretmenlerin ve müfettişlerin görüşleri de alınarak değerlendirildikten sonra son şekli verilmiştir.

Testin güvenilirliğine ilişkin Kuder Richardson-21 (KR-21) formülü kullanılarak testin güvenilirliği 0.86 bulunmuştur. 65 sorudan oluşan testte her soru bir puan değerindedir.

Araştırmanın uygulaması anketten sonra deney ve kontrol grubuna ön testin verilmesiyle başlanmış ve ön testin arkasından hemen ünitenin işlenmesine geçilmiştir. Kontrol grubunda ünite, öğretmen yönteminde daha çok soru cevap ve düz anlatım yöntemiyle işlenmiştir. Öğretmen konuyu anlatarak, soru sorarak dersi işlerken, öğrenciler ise dersi dinleyip yöneltilen sorulara cevap vermişlerdir. Bu arada tahtaya yazılanları da not almaya çalışmışlardır. Ünitenin sonunda hemen son test uygulanmıştır.

Deney grubunda ise ön test uygulamasından sonra programlı materyaller dağıtılmıştır. Programlı materyalin ve bu araştırmanın amacı öğrencilere açıklanmıştır. Daha sonra programlı materyali nasıl kullanacakları materyalin girişindeki açıklamalar

okunarak detaylı olarak anlatılmıştır. Örnek olarak ilk maddeler hep birlikte okunmuş ve sorusu cevaplanmıştır. Materyal içinde verilen kartonla cevapların kontrolünün nasıl yapılacağı öğrencilere gösterilmiştir. Öğrenciler materyali kullanmayı tam anlamıyla öğrendiklerinde uygulamaya başlamışlardır. Materyaldeki maddeleri okuyan öğrenci verilen soruyu cevaplayarak ilerlemektedir. Her maddeye ait sorunun cevabı kartonla kapatılmıştır. Cevabından emin olan öğrenci kartonu yukarıdan aşağıya doğru kaydırarak cevabını kontrol eder. Vermiş olduğu cevap yanlış ise maddeye dönüp, bilgiyi yeniden okumakta ve tekrar cevap vermektedir. Eğer öğrencinin verdiği cevap doğru ise bir alt maddeye geçmektedir. Programlı materyali ders dışında evlerinde de kullanabilen öğrencilerin maddelerdeki ilerleme hızı birbirinden farklı olmaktadır. Deney grubunda öğretmenin görevi öğrencilerin materyali uygun biçimde kullanmalarını, sınıfın disiplinin sağlamanın yanında anlamadıkları yerleri açıklamak şeklinde olmuştur. Bu grupta uygulama verilen son testlerle tamamlanmıştır.

Araştırmacı tarafından yapılan gözlemlerde, deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre daha istekli çalıştıkları ve üniteyi daha kısa zamanda tamamladıkları görülmüştür. Hatta deney grubundaki öğrencilerin bir kısmının materyali baştan sona üç kez tekrar ettikleri gözlenmiştir.

Verilerin Analizi

Deney ve Kontrol gruplarının ön test ve son test uygulamalarına ait puanlar elde edildikten sonra aritmetik ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı "t" testi ile sınıanmıştır. Bunun için "Stat Graplı 6.0" adlı bilgisayar programı kullanılmıştır. Elde edilen veriler 0.01 anlamlılık düzeyinde araştırılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmada deney ve kontrol grubunun ön test ve son testte aldıkları puanların aritmetik ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak test edilmiş ve elde edilen bulguların yorumuna yer verilmiştir. Denencelerin sınıanmasında anlamlılık düzeyi 0.01 olarak alınmıştır.

Denence 1: Deney ve kontrol grubunun ön test puanları arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu denence ile ilgili "t" testi sonuçları tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1
Deney Ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puanlarına İlişkin Bulgular

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (n)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t Değeri
Deney Grubu	29	18.48	3.83	0.56
Kontrol grubu	29	19.10	4.44	

Bulunan t değeri 56 serbestlik derecesinin 0.01 anlamlık düzeyindeki 2.66 (t tablo) değerinin oldukça altındadır. Bu sonuç deney ve kontrol gruplarının ön test puanlarının arasında anlamlı

farkın olmadığını gösterir. Bir başka deyişle deney ve kontrol grubu öğrencileri üniteye başlamadan önce giriş düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Denence: 2 Deney grubunun ön test ve son test arasında anlamlı bir fark vardır. Bu denence ile ilgili t testi sonuçları tablo 2 de verilmiştir.

Tablo 2
Deney Grubunun Ön Test Ve Son Test Uygulamasına İlişkin Bulgular

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (n)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t Değeri
Deney Grubu Ön Test	29	18.48	3.83	17.49
Deney Grubu Son Test	29	50.03	8.92	

Bulunan t değeri tablo değeri olan 2.66 dan oldukça büyüktür. Bu sonuç deney grubu öğrencilerin ön test ve son test grubu ortalamaları

anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Bu farkın nedeni programlı öğretim yönteminin etkenliğine bağlanabilir.

Denence 3: Kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır. Bu denence ile ilgili t testi sonuçları tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3
Kontrol Grubunun Ön Test Ve Son Test Uygulamasına İlişkin Bulgular

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (n)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t Değeri
Kontrol Grubu Ön Test	29	19.10	4.46	1178
Kontrol Grubu Son Test	29	36.82	6.75	

Bu denence ile ilgili tabloda görüldüğü gibi t değeri 11.78 t tablo değerinden (2.66) büyüktür. Bu sonuç kontrol grubunun son test ve ön test puanları arasında anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir.

Kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanları arasında bu fark öğretme öğrenme süreci içinde yeni öğrenmelerin oluşmasından kaynaklanabilir.

Denence 4: Deney ve kontrol grubunun son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır. Bu denence ile ilgili t testi sonuçları tablo 4 te verilmiştir.

Tablo 4
Deney Ve Kontrol Gruplarının Son Test Uygulamasına İlişkin Bulgular

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (n)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t Değeri
Deney Grubu	29	50.03	8.92	6.35
Kontrol grubu	29	36.82	6.75	

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin son test puanları arasındaki farkın anlamlılığı sınıandığında t değeri 6,35 bulunmuştur. Bu sonuç her iki grubun son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Bulgular programlı öğretim yönteminin geleneksel öğretim yöntemine göre başarıyı olumlu yönde etkileyebileceği görüşünü destekler niteliktedir.

Böyle bir sonucun elde edilme nedeni geleneksel sınıf ortamına bağlanabilir. Bu günkü sınıf öğretiminde öğrencilerin öğrenme hızları birbirinden farklıdır. Bu ortamda öğrencilerin aynı anda her şeyi anlamaları güçtür. Bunun yanında pekiştirme, güdüleme, etkin katılım gibi öğelere daha az yer verilmesi başarıyı olumsuz yönde etkilemektedir.

Sadece belirli yöntemlere bağımlı kalınmayarak çeşitli yöntemlerin bir arada kullanılması ve bireysel öğretime yer verilerek daha başarılı sonuçlar alınabilir.

SONUÇ

Programlı öğretim yönetiminin etkililiğini saptamayı amaçlayan bu araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ışığında şu sonuçlara varılmıştır:

1-Sosyal Bilgiler öğretiminde programlı öğretim yöntemi ile öğrenim gören öğrenciler, geleneksel öğretim yöntemi ile öğrenim gören öğrencilerden daha başarılı olmuşlardır. Başka bir ifade ile sosyal bilgiler öğretiminde öğrenci başarısı bakımından programlı öğretim yöntemi, geleneksel öğretim yönteminden daha etkilidir.

2- Programlı öğretim yöntemi eğitim hizmetlerine yeni bir boyut kazandırmaktadır. Bu yöntemin daha etken ve geçerli olarak uygulanmasında sınıf yönetimi ve okul organizasyonunda değişikliklere ihtiyaç vardır.

3- Programlı öğretim yönteminin uygulandığı grupta öğrencilerin devamsızlıklarından dolayı dersi takiplerinde bir sorun çıkmaktadır. Bu yöntemle öğrencilerin öğrenme kaybını aza indirmek mümkün olmaktadır.

4- Bireysel hızına göre ilerleyen öğrenci, programlı öğretim yöntemiyle öğrenme sürecine daha etkin katılarak derse olan ilgisi artmakta ve öğrenme daha zevkli hale gelmektedir.

5- Programlı öğretim yöntemiyle diğer öğrencilerle değil kendisiyle rekabet etmektedir. Ancak bu yöntemin önemli bir sınırlılığı olan öğrenci ve öğretmen arasındaki etkileşimin azaldığı ortaya çıkmıştır.

6- Araştırma öncesi öğretmenin programlı öğretim yöntemi hakkında herhangi bir bilgisinin olmayışı bu yöntemin yeterince tanınmadığını göstermiştir. Bu yöntem hakkında öğretmenlerin bilgilendirilmesi gereği odaya çıkmıştır.

7- Programlı öğretime gerçekleştirilen öğretimde, öğretmenin geleneksel rolü de değişmekte ve yönetici öğretmen kimliğinde daha fazla zamana sahip olabilmektedir.

ÖNERİLER

Yapılan bu araştırmayla ilgili olarak şu öneriler geliştirilmiştir:

1- Programlı öğretim yöntemi ülkemizde yeterince tanınmamaktadır. Türkiye’de son yıllarda bilgisayar destekli eğitimden söz edilmeye başlanırken, bu öğretim sisteminin temeli olan programlı öğretim yönteminin geniş bir tanımı yapılarak özellikle Eğitim Fakültelerinde yetiştirilen öğretmen adaylarına bu yöntemi etkili bir biçimde kullanabilme yeterliliği kazandırılmalıdır.

2- Öğrenme - öğretme süreçlerini zenginleştirileceği ve öğretimi etkili ve çekici kılacağı göz önünde bulundurularak diğer disiplinlerin öğretiminde de programlı öğretim yönteminden yararlanılabilir.

3- Eğitime olan istemin artışıyla tüm eğitim kurumlarında kalabalık sınıflar sorunu ortaya çıkmıştır. Bu durum karşısında öğretmenler öğrencilerle yeterince ilgilenme imkanı bulamamaktadır. Çeşitli disiplinlerin öğretiminde etkenliği kanıtlanmış bulunan program materyallerle öğrencilerin kendi kendilerine çalışmalarını sağlama yoluna gidilebilir. Hazırlanacak bu materyaller öğretmenin görevini kolaylaştırmanın yanında derslerin daha verimli hale gelmesine yardım edecektir.

4- Orta öğretim ve yüksek öğretim çağındaki öğrenciler içerisinde dışarıdan sınavlara hazırlanan, uzaktan öğretim gören öğrencilerin ders kitapları programlı materyaller şeklinde düzenlenebilir

5- Araştırma için yapılan kaynak taramalarında pek çok ülkede sağlık alanında, askeri hizmet alanlarında ve hizmet içi eğitim çalışmalarında programlı öğretim yönteminden geniş ölçüde yararlanılmış olduğu görülmektedir. Ülkemizde de ağırlıklı olarak hizmet içi eğitim çalışmalarında bu yöntemden yararlanılma yoluna gidilebilir.

6- Programlı öğretim yönteminin okullarda uygulanabilmesi için bu yöntem hakkında sadece

bilgi vermek yeterli değildir. Program yapımında da nitelikli elemanların yetiştirilmesi gerekir. Ancak program yapmadaki çaba ticari olmaktan çok yöntemin etkili şekilde gelişmesi ve uygulanması yönünde olmalıdır. Bu nedenle eğitim araçları merkezlerinde programlı materyallerin ve öğretme

makinalarının hazırlanmasıyla ilgili birimlerin oluşturulması çalışmaları yapılmalıdır.

7- Programlı öğretimin öğrenci başarısı bakımından etkililiğini test etmeye yönelik deneysel araştırmalar bundan böyle de sürdürülmelidir.

8- Okullar araştırma, test etme ve yaratıcı uygulamalara açık olmalıdır.

KAYNAKÇA

- ALKAN. Cevat (1991) Özel Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ankara, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:67,179 s.
ALKAN. Cevat (1997) Eğitim Teknolojisi, Ankara, Arı Yayıncılık, 225 s.
ÇİLENTİ. Kamuran (1988), Eğitim Teknolojisi ve Öğretim, Ankara, Kadioğlu Matbaası, 216 s.
FİDAN. Nurettin (1986) Okulda Öğrenme ve Öğretme. Ankara Kadioğlu Matbaası, 239 s.
HIZAL. Alişan (1983) Uzaktan Öğretim Süreçleri ve Yazılı Gereçler, Ankara, A.Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 117

- ÖZYÜREK, Leyla (1981) Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara, A.Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 124
POCZTAR. Jerry. (1997) Programlı Öğretim Kuramları ve Uygulaması, (Çeviren Alişan Hızal) Ankara, A.Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları 196 s.
TEKİN. Halil. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara, Mars Matbaası.
YAŞAR. Şefik. (1990). Yabancı Dil Öğretiminde Programlı Öğretim Uygulaması, (Yayınlanmamış Doktora TeziEskişehir, Anadolu Üniversitesi Basımevi.

